



Voetgangers

voor een duurzaam lokaal mobiliteitsbeleid

Aandacht voor de voetganger is een speerpunt in een duurzaam mobiliteitsbeleid. In deze Mobiliteitsbrief vindt u een aantal inspirerende ideeën uit Ronse, Geraardsbergen en Schelle, die al jaren werken aan mooie en comfortabele voetgangersvoorzieningen.



Foto: Peter Van Hoof

Het Vademecum Voetgangersvoorzieningen

In 2004 publiceerde de Vlaamse overheid het Vademecum Voetgangersvoorzieningen. Dit vademecum is nog steeds brandend actueel, het bundelt een aantal normen en richtlijnen voor stoepen, oversteekplaatsen en andere voetgangersvoorzieningen. Het is een leidraad voor elke lokale overheid die een herinrichting plant en veiligheid en comfort voor voetgangers hoog in het vaandel draagt. Dit vindt u in het Vademecum Voetgangersvoorzieningen:

- **Beleid:** het belang van een voetgangervriendelijk beleid voor elk beleidsniveau (Vlaams, provinciaal en gemeentelijk) en voor verschillende aspecten (mobiliteit, ruimtelijke ordening, recreatie, educatie, sensibilisatie).
- **Voetgangersroutes:** de basisuitgangspunten voor voetgangersroutes en meer uitleg over de netwerken en voetgangersgebieden. In het verlengde daarvan gaat ook aandacht naar de hiërarchie van voetgangersgebieden en de categorisering van de voetgangersroutes.
- **Juridische aspecten:** definities van voetgangersvoorzieningen volgens het verkeersreglement en meer over het statuut en de aanleg van trage wegen.

- **Ontwerprichtlijnen:** richtlijnen voor maatvoering en afscherming, materiaal- en kleurgebruik, verlichting van voetgangersvoorzieningen, voetgangersoversteekplaatsen (onder meer op kruispunten), hellingen in voetgangersroutes en voetgangers aan haltes voor openbaar vervoer.
- **Signalisatie en reglementering:** richtlijnen voor verkeerslichten, verkeersborden, wegmarkeringen, gedragsregels voor voetgangers en bestuurders, signalisatie voor voetgangers bij wegenwerken, tijdelijke bewegwijzering en signalisatie van trage wegen.
- **Onderhoud:** inspectie en herstellingen, onderhoud van de wegkant, het verwijderen van vegetatie op de verhardingen, zwerfvuil, winterdienst en aanbevelingen voor het behoud van trage wegen.

U kunt het Vademecum Voetgangersvoorzieningen downloaden op www.mobielvlaanderen.be (mobiliteitsbeleid – vademecums) of bestellen door 30 euro over te schrijven op rekeningnummer 091-2206074-32. Vermeld het leveringsadres in de mededeling. Voor meer informatie kunt u terecht bij Freddy De Sutter, Departement Mobiliteit en Openbare Werken, tel. 02-553-78.33.

In Mobiliteitsbrief 48 (mei 2003) vindt u meer voorbeelden over voetgangersvoorzieningen. U kunt deze bekijken op www.mobielvlaanderen.be/convenants (Mobiliteitsbrief).

Schelle heeft het voor voetgangers

De afgelopen jaren heeft de gemeente Schelle een forse inspanning geleverd om de kwaliteit van haar openbare ruimte op te krikken. Daarbij werd op verschillende fronten tegelijk gewerkt. Naast de in het oog springende herinrichting van de Provinciale Steenweg, werden de rijweg en voetpaden in meer dan vijftien straten heraanlegd en voorzien van betere verlichting en groen. Voor al die inspanningen kreeg de gemeente Schelle in mei de Erewimpel van de Voetgangersbeweging. Meer info: www.voetgangersbeweging.be

Foto: Peter Van Hoof



Rob Mennes, burgemeester Schelle: *“Bij het ontwerp van de Provinciale Steenweg hebben we nauw samengewerkt met het adviesbureau voor toegankelijkheid. Het ontwerp werd ook getoetst aan het Vademecum Voetgangersvoorzieningen.”*



Foto: Peter Van Hoof

De Provinciale Steenweg in Schelle werd recent heringericht. De rijweg is versmald, de voetpaden verbreed. Voor blinden en slechtzienden werden speciale geleidelijnen en beveiligde oversteekplaatsen aangelegd.



Foto: Peter Van Hoof

Deze sociale woonwijk kreeg onlangs nieuwe, brede stoepen. In het voetpad zijn groenstrookjes uitgespaard voor een natuurlijke waterdoortating.



Foto: Peter Van Hoof

Aan de fiets- en wandelpaden op de dijken van Rupel en Schelde is een netwerk van autovrije weggetjes gekoppeld, dat grote delen van de gemeente bestrijkt.

Toegankelijke voetpaden

Brede en toegankelijke voetpaden zijn een goede zaak voor alle voetgangers. Niet alleen kunnen mensen met een handicap zich gemakkelijker verplaatsen, ook mensen met een kinderwagen, ouderen, ... zullen brede en comfortabele voetpaden op prijs stellen.

1,50 m breed

In het Vademecum Voetgangersvoorzieningen wordt een minimumbreedte van 1,50 m aangeraden voor voetpaden. Een voetganger met één of twee tassen of zakken, een paraplu of een wandelstok heeft al snel een breedte van 0,80 m nodig. Ook een kinderwagen heeft een minimale doorgang nodig van 0,80 m. Een rolstoel heeft minstens 0,90 m nodig om gewoon rechtdoor te kunnen rijden. Om ook te kunnen draaien, is er 1,50 m nodig. Naast deze maten moet er ook rekening gehouden worden met de privacyafstand die voetgangers ten opzichte van elkaar hantieren, en de veiligheidsafstand die ze ten opzichte van de rijbaan of vaste hindernissen bewaren.

Redenen genoeg dus om de stoep inderdaad voldoende breed te maken, bijvoorbeeld bij de herinrichting van een doortocht of van het stadscentrum. Ook bij de plaatsing van straatmeubilair moet goed overwogen worden waar die het best geplaatst kan worden: indien mogelijk buiten de 1,5 m gevrijwaarde ruimte en allemaal aan dezelfde kant.

Voetgangers die elkaar kruisen, respecteren een privacyafstand tegenover elkaar en een veiligheidsafstand tegenover de rijbaan of vaste hindernissen. Een voetpad moet dus breed genoeg zijn, zeker op een plaats waar veel voetgangers komen.



Stoephelling

Toegankelijke stoepen houden ook rekening met de hellingsgraad van de stoep en de boordstenen. Dergelijke kleine details betekenen een groot verschil voor mensen met een rolstoel, blinden, mensen met een kinderwagen en mensen die slecht te been zijn.

In Hasselt werden stoepen op verschillende plaatsen in de stad verlaagd, vooral op straathoeken en andere strategische plaatsen.



Meer info: 'Vademecum Voetgangersvoorzieningen' en brochure 'Naar een integraal toegankelijk domein'. Beide te downloaden op www.mobieltvlaanderen.be (mobiliteitsbeleid – vademecums).

Nieuwe wandelboulevard

De stad Geraardsbergen opende in april 2006 een splinternieuwe wandelesplanade langs de oevers van de Dender in het hart van de stad. Maar ook elders in de historische stad wordt rekening gehouden met voetgangers.

Luc Saligo, mobiliteitsambtenaar Geraardsbergen: "Na de heraanleg van de Markt en De Muur, is dit project een van de levensnoodzakelijke schakels om onze stad dynamisch te houden. De Denderoevers hebben een metamorfose ondergaan, de aanwezigheid van het water in de stad is daardoor veel prominenter geworden. We zorgden ook voor voldoende zitbanken, fietsenstallingen, afvalbakken en hier en daar bomen en een taxushaag, zodat het er aangenaam wandelen en wonen is."

Hoe zag deze boulevard eruit voor de herinrichting?

Saligo: "Toen lag hier een 'gewoon' betonnen dallenvoetpad van 1 tot 1,5 m breed, was er geen fietspad, geen aanlegsteiger, geen beschutting voor fietsers, kortom deze omgeving was op sterven na dood. Nu ligt er naast het brede voetpad ook een vrijliggend fietspad aan de ene en een fietssuggestiestrook aan de andere oever."

Op maat van voetgangers

Ook in de rest van de historische stad wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met voetgangers.

- In de binnenstad wordt waar mogelijk de minimale voetpadbreedte van 1,5 m gerespecteerd. De smalle straatjes rondom de markt zijn verkeersvrij gemaakt.
- Bij een herinrichting wordt rekening gehouden met rolstoelgebruikers: brede stoepen en afgeschuinde boordstenen aan oversteekplaatsen.
- De horeca werd verplicht om een minimale doorgang van 1,5 m te garanderen bij het plaatsen van een terras. Omdat er misbruik van gemaakt werd, voerde de stad een extra regel in: het terras moet ook afgebakend worden met vaste scheidingswanden. Nu wordt de regel goed opgevolgd.
- Vanaf deze zomer zal de stad strenger toezicht houden op de tijdsduur van wegenwerken en de staat van herstelling om de hinder voor zachte weggebruikers te beperken.



Op de nieuwe wandelboulevard in Geraardsbergen kunnen wandelaars ongestoord kuieren. De boulevard is overal 2 m breed, op sommige plaatsen zelfs 5 m.

Ronse: rustpunten in het centrum

Vroeger was de stadskern van Ronse helemaal afgestemd op het autoverkeer. De afgelopen vijftien jaar heeft de stad echter hard gewerkt aan verkeersveiligheid en -leefbaarheid, met het accent op de zachte weggebruiker.



Joris Vandenhoucke, schepen van Mobiliteit: *"In mei 2005 werd de hele stadskern zone 30. Sindsdien gebeuren er bijna geen ongevallen meer met voetgangers."*

Twintig jaar geleden was de stadskern van Ronse volledig ingericht naar de wensen van de autogebruiker: pleinen waren verkeerswisselaars, de stoepen waren nauwelijks 1 m breed of zelfs minder, en er ging zoveel mogelijk ruimte naar parkeerplaatsen.

Wanneer verlegde het stadsbestuur de focus naar de zachte weggebruiker?

Vandenhoucke: "De radicale ommezwaai kwam er in de jaren negentig met wat nu nog steeds het 'Plan Poté' wordt genoemd, een verre voorganger van de latere mobiliteitsplannen. Toen al werd een ambitieus plan uitgewerkt om de stadskern autoluw te maken. De herinrichting startte tien jaar geleden, een dure ingreep die over een lange termijn gespreid moest worden. Er werden brede voetpaden aangelegd, rustpunten voor voetgangers en er kwamen zebrapaden met verlaagde opstappen. Enkele jaren geleden gingen we nog een stap verder door straten van gevel tot gevel gelijkgronds aan te leggen en het parkeren uit sommige winkelstraten te weren. De kers op de taart was de volledige herinrichting van de Grote Markt. In het mobiliteitsplan werd gekozen voor 'gemengd verkeer' en een zone 30 in de hele stadskern. De start ervan in mei 2005 ging gepaard met een uitgebreide sensibilisatiecampagne. Ze wordt nu nog altijd ondersteund door snelheidscontroles en een strikt handhavingsbeleid tegenover foutparkeerders op voet- en zebrapaden. Ook alle woonwijken werden zones 30."

Wat staat er nog op stapel?

Vandenhoucke: "De plannen liggen klaar voor een totale herinrichting van de omgeving 'Kleine Markt'. De stad begroot nu ook jaarlijks 200.000 euro voor de heraanleg van voetpaden, zowel in het centrum en de woonwijken, als op de doorgangswegen."

De Grote Markt, vroeger een drukke verkeerswisselaar, werd in 2004 heropend. Het middenplein werd autovrij en het aantal parkeerplaatsen gehalveerd.



Foto: Stad Ronse

Het Franklin Rooseveltplein was vroeger een straat met twee rijbanen, een middenberm en veel parkeerplaatsen. Bij de herinrichting kwamen er brede voetpaden, zitbanken, fietsenstallingen, groen en een fontein.



Foto: Stad Ronse

Aan het station maakte de vroegere rotonde plaats voor een waterpartij met fonteinen. Het plein ervoor kreeg brede terrassen, groen en zitbanken.



Foto: Peter Van Hoof

Op de hoek van de Oude Vesten en de Elzelestraat werd een krotwoning afgebroken. Ze maakte plaats voor een pleintje met zitbanken.



Foto: Peter Van Hoof

In de winkelstraat werd parkeren verboden. In ruil kreeg de straat bredere voetpaden.

Foto: Peter Van Hoof

Verkeerskundige studiedagen en opleidingen

Symposium Verkeersklassen

Om te proberen om de verschillende initiatieven rond verkeersklassen beter op elkaar af te stemmen, organiseert de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) in het kader van het Vlaams Forum Verkeersveiligheid dit symposium. De bedoeling van deze bijeenkomst is om zoveel mogelijk goede ervaringen uit te wisselen en zo te komen tot een algemeen aanvaard stramien. ■ **Doelgroep:** iedereen die betrokken is bij de organisatie van verkeersklassen: Parket, politie, preventiewerkers, mobiliteitsambtenaren, medewerkers van provincies, ... ■ **Praktisch:** 13 juni 2006, Provinciehuis Vlaams-Brabant, Leuven, van 12.30 tot 16.30 uur. ■ **Prijs:** gratis ■ **Organisatie:** VSV

Educatief congres

Tijdens dit congres worden een aantal goede verkeerseducatieve voorbeelden getoond. ■ **Doelgroep:** al wie begaan is met de verkeers- en mobiliteitseducatie en verkeersveiligheid in het algemeen: leerkrachten, educatieve medewerkers en ouders die zich in scholen bezighouden met verkeers- en mobiliteitseducatie, ambtenaren van de Vlaamse overheid, provinciale ambtenaren, gemeentelijke ambtenaren, politiemensen, leden van verkeersactiegroepen, ... ■ **Praktisch:** 20 oktober, Vlaams Parlement, Brussel ■ **Organisatie:** VSV

Opleiding Verkeerskunde (Hasselt)

Verkeerskundigen die afstuderen aan de Universiteit Hasselt, zijn deskundigen met een brede en globale visie op het vakgebied. Verkeerswetenschappen (zoals verkeerskundig onderzoek, verkeers- en mobiliteitsgedrag, geografische informatiesystemen (GIS), ontwerp van infrastructuur, verkeersveiligheids- en mobiliteitsmodellen, ...) vormen de kern van de opleiding. Daarnaast kan men al vanaf het eerste bachelorjaar kiezen voor een technisch, economisch of sociaal traject. Per traject kan men verbredende opleidingsonderdelen volgen die aansluiten bij de interesse. Het bachelordiploma (3 j) biedt rechtstreeks toegang tot de academische masteropleiding (2 j). Studenten studeren er af als master in de verkeerskunde met een specialisatie in 'verkeersveiligheid' of in 'mobiliteitsmanagement'. De gekozen specialisatie kan net zoals in de bachelor technisch, economisch of sociaal onderbouwd worden. ■ **Praktisch:** start in oktober 2006 – Universiteit Hasselt in Diepenbeek – volgens universitair tarief ■ **Info:** Universiteit Hasselt, Opleiding Verkeerskunde, Agoralaan gebouw D, 3590 Diepenbeek – Isabel Thys – tel. 011-26.91.03 – verkeerskunde@uhasselt.be – www.uhasselt.be/verkeerskunde.

Opleiding tot verkeerskundige (Diepenbeek)

Deze driejarige opleiding van het type hoger onderwijs voor sociale promotie werkt aan visievorming, vergroten van kennis, inzicht en kunde rekening houdend met alle vervoerswijzen en ruimtelijke ontwikkelingen. ■ **Doelgroep:** mensen die in de praktijk met verkeer en mobiliteit te maken hebben en zich verder willen bekwamen. ■ **Praktisch:** start september 2006 – Hogeschool voor Verkeerskunde, Universitaire Campus Gebouw E in Diepenbeek ■ **Prijs:** 350 euro ■ **Meer info:** www.pcvolo.be/verkeerskunde – verkeerskunde@phlimburg.be – tel. 011-24.92.00

Opleiding verkeerskunde (Kortrijk)

De opleiding van drie jaar (1 keer per week op donderdagnamiddag) behandelt o.a. de opmaak en begeleiding van mobiliteitsplannen, vervoersplannen, communicatie en voorlichting in dit kader tot en met de uiteindelijke vertaling in maatregelen op het terrein. ■ **Doelgroep:** Mensen die zich in de praktijk bezighouden met verkeer en vervoer en zich verder willen bekwamen. ■ **Praktisch:** start derde week september 2006 – Hitek-Centrum voor Volwassenenonderwijs in Kortrijk ■ **Prijs:** 375 euro ■ **Info:** www.hitek.be – directie@hitek.be – tel. 056-26.41.48.

Mobiliteitsacademie

De Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) en het Instituut voor Mobiliteit (IMOB) organiseren vanaf nu samen de 'Mobiliteitsacademie'. Dit is een bijscholingsprogramma voor mensen die in de praktijk bezig zijn met verkeer en mobiliteit en nood hebben aan theoretische inzichten die aan de praktijk gekoppeld worden. In 2006 biedt de Mobiliteitsacademie de volgende opleidingen aan:

Praktijkschool verkeer

Vormingsinitiatief over actuele ontwikkelingen inzake verkeer en mobiliteit, gericht op al wie op gemeentelijk niveau een bijdrage levert aan het plaatselijk mobiliteitsbeleid. Thema nog te bepalen. ■ **Praktisch:** opleiding van een halve dag. Wordt drie maal georganiseerd: 20 november, Ferrarisgebouw Brussel, 22 november: PAC Hasselt, 24 november: PAC Gent. ■ **Prijs:** 30 euro

Introductiecursus verkeerskunde

Deze vierdaagse cursus reikt u naast verschillende basisbegrippen en invalshoeken ook een aantal instrumenten en technieken aan om verkeers- en mobiliteitsproblemen op een geïntegreerde manier aan te pakken. U krijgt ook inzicht in het huidige beleid op het gebied van vervoer en mobiliteit. In dit unieke programma gaan theoretische kennis en praktijktoepassingen hand in hand. ■ **Praktisch:** 16 en 30 november en 7 en 15 decem-

ber, Ferrarisgebouw Brussel. ■ **Prijs:** 300 euro

Cursus verkeersveiligheidsaudit

Tweedaagse cursus over de Nederlandse en Vlaamse aanpak van een verkeersveiligheidsaudit. Een belangrijk onderdeel van de cursus is de werking van de PCV en PAC. ■ **Praktisch:** 19 september en 3 oktober, Ferrarisgebouw Brussel. ■ **Prijs:** 150 euro

Verkeerskundige modules

Gespecialiseerde en intensieve opleidingen over welbepaalde afgebakende thema's. Ideaal als u zich op zeer korte tijd wil bijscholen. De modules kunnen ook apart gevolgd worden. ■ **Praktisch:** Module 1: luchtkwaliteit (14 september, halve dag), Module 2: Kwaliteitsmeting verkeerslichtenregelingen, halve dag (28 september, halve dag), Module 3: Rotondes (12 oktober, halve dag), Module 4: Duurzaam parkeerbeleid (19 oktober, halve dag), Excursie: Inrichting openbaarvervoershaltes (7 november, hele dag). Plaats: Ferrarisgebouw, Brussel ■ **Prijs:** 120 euro per module, 240 euro voor de excursie. Wie inschrijft voor het hele pakket, betaalt slechts 600 euro in plaats van 720 euro.

Tellen en meten in het verkeer

Cursus over de basisprincipes van tellen en meten in het verkeer: verschillende types verkeersonderzoek, meetmethoden en de verwerking en analyse van de gegevens. ■ **Praktisch:** 20 en 27 september, Ferrarisgebouw Brussel. ■ **Prijs:** 400 euro

Fietsbeleid in Vlaanderen

Cursus over de beschikbare beleidsinstrumenten in Vlaanderen. Verschillende praktijkvoorbeelden komen aan bod. ■ **Praktisch:** 25 en 26 oktober, Ferrarisgebouw Brussel. ■ **Prijs:** 400 euro

Opbouw van openbaarvervoernetwerken

Cursus over de opbouw van een efficiënt, logisch opgebouwd openbaarvervoernetwerk. ■ **Praktisch:** 14 november, Ferrarisgebouw Brussel. ■ **Prijs:** 200 euro

Opstellen van MOBER's

Cursus over de opmaak van een Mobiliteits-effectenrapport (MOBER). ■ **Praktisch:** 14 november, Consciencegebouw Brussel. ■ **Prijs:** 200 euro

Wie zich inschrijft voor deze 4 opleidingen, betaalt slechts 1.000 euro in plaats van 1.200 euro.

Voor meer info over de verkeerskundige studiedagen en opleidingen van de VSV of de Mobiliteitsacademie kunt u (ook) terecht bij: Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) – www.verkeerskunde.be ('Cursussen' en 'Kalender') – info@verkeerskunde.be – tel. 015-44.65.50 – Bruul 101, 2800 Mechelen.

Goed om weten

Nieuw: het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

De Vlaamse overheid heeft op 1 april l.l., onder de noemer 'Beter Bestuurlijk Beleid', een belangrijke stap gezet in de reorganisatie van haar dienstverlening. Er zijn 13 beleidsdomeinen afgebakend, 'Mobiliteit en Openbare Werken' is één ervan. Aan het hoofd staan de 2 Vlaamse ministers respectievelijk bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken, Kathleen Van Brempt en Kris Peeters. Zij zitten altemeerend de departementale beleidsraad voor. De beleidsraad is het forum voor overleg tussen politiek en administratief niveau en ondersteunt de ministers bij de aansturing van het beleidsdomein. Ze is samengesteld uit de 2 ministers, hun kabinetchefs, de leidende ambtenaren van het departement en de agentschappen, de secretaris en eventueel deskundigen.

Het beleidsdomein omvat verder een departement (geleid door secretaris-generaal ir. Fernand Desmyter) en een aantal agentschappen. De mobiliteitscoördinatoren en -begeleiders verbonden aan de afdelingen in de provincies, de programmacoördinatie van het convenant en de vroegere departementale mobiliteitscel worden gehergroepeerd onder de nieuwe afdeling Beleid Mobiliteit en Verkeersveiligheid, één van de afdelingen van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW). De vroegere administratie Wegen en Verkeer (AWV) wordt een (intern zelfstandig) agentschap en heet voortaan het IVA Infrastructuur.

Voor meer informatie en organogrammen kan u een kijkje nemen op de website <http://www.vlaanderen.be/bbb/mow>. De contactgegevens van de meeste van de medewerkers blijven alsnog ongewijzigd. Op het gepaste moment meer nieuws daarover.

De **Mobiliteitsbrief** biedt lokale overheden informatie over hoe een lokaal duurzaam mobiliteitsbeleid kan uitgewerkt worden i.s.m. andere partners en overheden. **Website** <http://www.mobielvlaanderen.be/convenants/>. **Abonnement** Kluwer, Klantenservice, Motstraat 30, 2800 Mechelen, tel. (gratis) 0800/30.144, fax (gratis) 0800/17.529, info@kluwer.be, www.kluwer.be/overheid **Redactieadres** Sandra De Bel, Kluwer, Motstraat 30, 2800 Mechelen, sandra.debel@wkb.be **Redactieraad:** Dominique Ameele (MOW), Filip Boelaert (kabinet Peeters), Roel Bruyninckx (kabinet Peeters), Erwin Debruyne (VVS), Valère Donné (MOW), Frans Helon (MOW), Peter Hofman (MOW), Annelies Horemans (De Lijn), Eddy Klynen (VSV), Frank Leys (MOW), Sven Lieten (MOW), Willy Miermans (Hogeschool voor Verkeerskunde), Freya Verlinden (kabinet Van Brempt), Gert Zullaert (Mobieli 21). **Verantwoordelijke uitgever:** ir. Fernand Desmyter, Departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW), Koning Albert II-laan 20, bus 2, 1000 Brussel © 2006 Vlaamse overheid Departement Mobiliteit en Openbare Werken.